Middle East Research Institute

www.meri-k.org

سەرنجی سیاسی

١٥ نۆڤەمبەری ٢٠١٧ – بەرگی ٤، ژمارە ١٥

*دلاوەر عەلائەدین

نەچووە بچێ

ئەرك و ئەولەویەتیەکانی هەرێم لێرە بەدواوە

لە ئێستادا هەرێمی کوردستان ڕووبەڕووی کۆمەڵێك تەحەدای سیاسی و عەسکەری و دارایی و ئیداری بووەتەوە. خەریکە دەسەڵاتدارانی بەغدا، بە هاوکاری وەیان چاوپۆشیی هێزە ئیقلیمی و جیهانیەکان، لە سەرجەم بوارەکاندا بە زیادەوە سزای هەرێم دەدەن و سنوورە دەستووری و ڕێکەوتنە سیاسیەکانی پێشوو بنکۆڵ دەکەن. دیارە ئامانجی ستراتیژیان ئەوەیە کە جارێکی دیکە هەرێمی کوردستان توانای سەربەرزکردنەوەی نەمێنێ و سەربەخۆییەکەی لە ئاستی هەرێمێکی ملکەچ و سنووردراری ناو عێراقدا تێنەپەڕێ. بەوەش خەونی بەدەوڵەتبوونی هەرێمی کوردستان بەیەکجارەکی بسڕنەوە. پرسیاری گرنگ ئەوەیە کە ئایا چی دەکرێ و چی بکرێ بۆ ئەوەی هەرێمی کوردستان بە کەمترین زیان لەو دۆخە دەربازببێ؟

بۆمبی تەوقیتکراو

دۆخی ئیمڕۆی هەرێم بە شەوڕۆژێك نەهاتووەتەدی، بەڵکو لە ئەنجامی کەڵەکەبوونی کۆمەڵێك کێشەی ڕیشەیی هەڵپەسێردراو و ئەرکی پشتگوێخراو پەیدابوونە، کە پێشتر کاریان بەپێی پێویست لەسەر نەکراوە و ئێستا کاتی هاتووە چارەسەر بکرێن .

هەمیشە بیرمەند و خەمخۆران جەختیان لە بەدیهێنانی کۆمەڵێك مەرجی بنەرەتی بۆ سەرخستنی پرۆسەی بەدەوڵەتبوون کردووەتەوە، کە گرنگترینیان بریتین لە ڕێکخستنی ناوماڵ و هێنانەدیی یەکڕیزی سیاسی و تەبایی کۆمەڵایەتی. نهێنی نیە کە لەوبارەیەوە دەسەڵاتی سیاسی هەرێم، لە هەردوو زۆنی سەوز و زەردا، کەمتەرخەم بوونە. بەپێی پێویست ئەولەویەتیان بە پرۆسەی نیشتیمانسازی و دەوڵەتسازیی و تۆکمەکردنی سیستەمی حوکمرانی نەداوە، وەیان لە گرنگیەکانیان کەمکردووەتەوە. هەندێك وایدادەنا کە دەکرێ بارە ناوەکیە شڵۆقەکەی هەرێم لەدوای بەدەوڵەتبوون چاکبکرێ، بەڵام ڕۆژگار سەلماندی کە سیستەمی حوکمڕانی هەرێم لە ڕووی بونیاد و پەیکەرەوە ئەوەندە لاواز و لەرزۆکە کە خۆی لەخۆیدا هۆکاری سەرەکی بووە بۆ دروستبوونی قەیرانە نەپچڕاوەکان، وە لە یەکەمین تاقیکردنەوەی چارەنووسسازیشدا بەرگەی نەگرت و شکستی بەدوای خۆیدا هێنا .

بە واتایەکی دیکە، شکستی ئەوجارە لە دەرەنجامی تەنیا هەڵەیەك وەیان هیچ جۆرە خیانەتێك نەبوو، بەڵکو وەك بۆمبێکی تەوقیتکراو مەسەلەیەکی حەتمی و چاوەڕوانکراو بوو. خۆ ئەگەر هەرێم پێشوەختە و بەبێ یەکڕیزیی دەوڵەتی ڕابگەیەندابایە، دوورنیە هەر هەمان ئەو لاوازیە بنەرەتیانە، زوو یان درەنگ، دەبوونە هۆی شکستی دەوڵەتەکە و دووپاتبوونەوەی ئەزموونی باشووری سوودان. ڕاستە، هەڕەشە دەرکیەکان و هێزە نەیارەکان ڕۆڵیان کاریگەر بوو بەڵام گلەیی لە نەیار و دوژمنان ناکرێ، چونکە ئەوانە بە سروشت ئامانجیان شکستپێهێنانی پرۆژەی سەربەخۆیی کوردستانە. دەبێ هەرێم بارودۆخ هەڵسەنگێنێ، خوێندنەوە بۆ مەرج و پێشهاتەکان بکات و خۆی بۆ هەنگاوەکان ئامادە

*سەرۆکی ئینستیتیوتی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بۆ توێژینەوە (مێری)

بکات و حیساب بۆ پەرتەوازەیی بڕیاری سیاسی ناوەکیش بکات. ئەگەر حوکمی هەرێم دروست بووایە، پەرلەمان کارابوایە، حکومەت تۆکمە بووایە، هێزی چەکدار نیزامی بوایە، گەندەڵی کۆنترۆڵ بکرایە، خەڵکی هەرێم هەستی بە هاوڵاتیبون و سەروەری یاسا و عەدالەتی کۆمەڵایەتی بکردبایە، ئیتر قلیشی وا گەورە نەدەکەوتە نێو هێزەکانی هەرێم و چانسی سەرکەوتن زۆر لەوە زیاتر دەبوو.

لاوازیی سترەکچەری بڕیاردان

دەمێکە قلیشی گەورە لە نێوان سەرجەم هێزە سیاسیە دەسەڵاتدار و ئۆپۆزیسیۆنەکان پەیدا بووە، بەڵام ئێستا کار لەوە تێپەڕیوە. قلیشی ناوەکیش لە هەناوی زۆربەی هێزەکاندا سەری هەڵداوە و لە پرۆسەی حوکمڕانی و ژیانی رۆژانەی خەڵکیشدا رەنگیان داوەتەوە. لە زۆنی سەوزدا سترەکچەری (پەیکەر و پرۆسەی) بڕیاردان لەبنەڕەتەوە شلەقاوە و لە ئاستی لوتکەوە بە شێوازێکی مەترسیدار پەرتەوازە بووە کە هیچ جۆرە مەرکەزیەتێك لە بڕیارداندا بەدی ناکرێ. لە زۆنی زەردیشدا کێشەکە بە پێچەوانەیە، پەیکەری بڕیاردان بە زیادەوە تۆکمە و بە زیادەوە مەرکەزیانەیە بە جۆرێك کە نەك تەنیا لە رەخنەی ئۆپۆزیسیۆن پارێزراوە بەڵکو لەوە دەچێ کە لە داواکاری خەڵك و راوێژی کۆمەڵگای مەدەنی و توێژی بیرمەندانیش دابڕابێ. ئەو دیاردە دووجەمسەریە لە هەرێمکێی بندەستەدا کە چاوی لە بەدەوڵەتبوونە، بە کێشەی بنەڕەتی کەمەرشکێن دادەنرێ، چونکە بەهۆیەوە هەمیشە هەرێم لەمەڕ تەحەداکاندا قابیلی لێکترازان دەبێ.

دەسەڵاتی بڕیاردانی سیاسی، دارایی، عەسکەری یان ئیداری لە هیچ کام لەو دوو زۆنەدا بە تەواوی نەگوازراوەتەوە ناو پەرلەمان و حکومەت و دادگا. بە پێچەوانەوە، هەژموونی حیزبە دەسەلاتدارەکان لە لاوازکردن و بنکۆڵکردنی وەیان هەندێ جار ئیفلیجکردنی هەریەك لەو کۆڵەگانەی دیموکراسیدا بەردەوامە. مەسەلەی حوکمڕانی بەپێی یاسا، وەیان مەسەلەی شەرعیەتدان بە بڕیارەکانی حوکمڕانی، مەرجی بنەڕەتین بۆ بەدەستهێنانی متمانەی میللەت و متمانەی نێودەوڵەتی، کەچی لە هەرێمدا کراونەتە مەسەلەی لاوەکی. ئەو جۆرە پشتگوێخستنەی یاسا و شەرعیەت لە سەردەمی شەڕی ساردی سەدەی رابوردوو بۆ دەوڵەتانی ناوچەکە دەچووە سەر، بەڵام لە رۆژگاری ئیمڕۆدا و لە هەرێمێکی فیدراڵی بندەستەدا نەفەسیان درێژ نیە.

نەچووە بچێ

شکستی ئەوجارە بەو ئاستەی رووخان نیە کە چاودێران وەسفی دەکەن. بەڵکو پاشەکشەیەکە بە مانای گەڕانەوەی زەمەن بۆ دواوە، چونکە دۆخی هەمیشە شلەقاوی عێراق بەردەوامە و پارسەنگی هێزە ململانێکەرەکان لە رۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا هێشتا لە گۆڕاندایە. بەغدا بەبێ هاوکاری دەرەکی توانای چارەسەرکردنی کێشە بنەڕەتی و درێژخایەنەکانی نەماوە و نابێ. جا بەهۆی داڕزانی ناوەکی و هەڵوەشانەوەی پێکهاتەکانی عێراق بێ وەیان لە ئەنجامی ململانێی هێزە جولێنەرەکان، دەرفەتی نوێ دێنە پێشەوە. خۆ ئەگەر عێراق تۆکمەش بووەوە و لایەنی کوردیش وەك شەریکێك بەشدار بوو لە هەڵساندنەوە و بەدیموکراسیکردنی، ئەوا دیسانەوە هەرێمی کوردستان براوە دەبێ. ئەگەر هێزە سیاسیەکان بەخۆکەوتن و تەرکیزیان خستەوە سەر تۆکمەکردنی کۆڵەگەکانی حوکمڕانی دروست لە هەرێمدا، ئەوا شکستی ئەودواییە دەبێتە دەرسی مێژوو و هەڵسانەوەی بە گوڕوتینەوە بەدوادادێ. بەڵام ئەگەر سەرکردە سیاسیەکان لە ئینکاردا بمێنن و لاوازیەکانی سیستەمی ئێستا بەردەوامکەن، ئەوا شکست دەبێتە کارەسات و ئومێدی بەدەوڵەتبوونیش لە خەونەوە دەبێتە خەیاڵ.

ئەرکی دادێ لە ناوەوە

ئێمڕۆ کاتی دیراسەتکردنی ئەرکە هەنووکەییەکانە بۆ فریاکەوتن و راستکردنەوەی باری لاری سیستەمی حکومڕانی. پێویستە سەرکردەکان رێگە لەو جۆرە موزایەدە و گوتاری ئاگرین و ئاڵوگۆڕی تۆمەت و رەفتاری تێکدەرانە بگرن کە رەنگە ببنە مایەی زیاتر لێکترازان و گەڕانەوە بۆ کارەساتی دوو ئیدارەیی. لەجیاتیان با پەرلەمان و حکومەت کاراتر بکرێن و ببنە سەرچاوەی سەرەکی بڕیاردان. بەزووترین کات سەرکردەکان بەرچاوروونی بدەنە خەڵك و بەرنامەی سیاسی و حوکمڕانیان ئاشکراکەن. لەوانە پلانی: ئارامکردنەوەی کەرکوك و ناوچە دابڕێندراوەکان، گێڕانەوەی ئاوارەکان، داڕێژتنەوەی پەیوەندیەکان لەگەڵ عێراق، هەموارکردنەوەی یاسای هەڵبژاردن و دیاریکردنی رۆژی هەڵبژاردن، یەکلاکردنەوەی سیستەمی حوکمڕانی (پەرلەمانی یان سەرۆکایەتی)، بەرنامەی دارایی و مووچە، زیندووکردنەوەی پرۆژە ژێرخانیەکان، بەدامەزراوەییکردنی هێزە چەکدارەکان، کۆنترۆڵکردنی گەندەڵیی، ریفۆرمی سیستەمی بەڕێوەبردن، سەربەخۆکردنی سیستەمی دادوەریی، جۆشدانەوە بە کۆمەڵگای مەدەنی. ئەوانە و دەیان پرۆژەی ستراتیژی دیکە کە دەکرێ پسپۆران کاری لەسەر بکەن بۆ جێبەجێکردن.

ئەرکی دادێ لە دەرەوە

هەڕەشەی سەرەکی لە مەودای نزیکدا بە پلەی یەکەم لە بەغداوە دێ، ئەوجا لە ئەنکەرە و تەهران بە پلەی دووەم، ئەگەرچی لە رووی هاندان و پلاندانانداندا رێزبەندیەکە بە پێچەوانەیە. پێویستە رووی هەڵمەتی هەنووکەیی هەرێم لەو سێ پایتەختە بێ، و سەرجەم کەناڵەکانی پەیوەندی و کارتێکردن لە ناو سیستەمی بڕیاردانی ئەو وڵاتانە بەگەڕ بهێندرێن بۆ ئەوەی لە ئاستێکی بەرزی سیادیەوە پردی متمانە لەگەل بڕیاردەرانیان دروست بکرێتەوە و لە کرژیەکان و توندی تەوژمەکان خاوبکرێنەوە .

ئەو سێ پایتەختە لە دژی ریفراندۆم و دروستبوونی دەوڵەتی کوردین، وە لە زێدە متمانەبەخۆبوونەکەی هەرێم نیگەرانن و دەیانەوێ دەرسێکی مێژوویی بدەنە سەرکردەکانی هەرێم بۆ ئەوەی ئەزموونی هاوشێوە دووبارە نەبێتەوە. بەڵام خوازیاری ئەوەش نین کە سەرجەم هاوکێشەکان ئەوەندە ئاوەژوو ببنەوە کە ناوچەکە بەزیادەوە گیرۆدەی ململانێی خوێنینی نوێ بێتەوە و خۆشیان تێدا زەرەرمەند ببن. دەشزانن کە گوڕوتینی هەرێم و خواستی میللەتی کورد بەوە کۆتایی نایەت، وە ئەگەر کێشە بنەڕەتیەکان چارەسەر نەکرێن ئەوا لە دەرفەتێکی دیکەدا بزوتنەوەی رزگاریخوازی کوردستان دێتەوە مەیدان. بۆیە زۆرینەی دراوسێیەکان مەبەستیانە لە ئایندەدا هەرێم لەگەڵ بەغدا رێکبکەوێ و کێشەکان لە چوارچێوەی عێراقدا بە میکانیزمی سیاسی و دەستووری، نەك بە فەرزی ئەمری واقیع، چارەسەر بکرێن. لەوەشدا هێزە جیهانیە دۆستەکانیش هاوکار دەبن.

لە بەغدا

بۆ هەرێم، بەغدا لە هەموو پایتەختێکی دیکەی جیهان گرنگترە و پێویستە بکرێتە چەقی تەرکیزی سەرکردەکان. ئەگەر کورد هەرچی زووە هەوڵنەدات بێتەوە شەریکی راستەقینەی حوکمڕانی بەغدا، ئەوا دوور نیە دووچاری هەمان دەردی عەرەبی سوننە بێ کە لە ساڵانی دوای روخانی رژێم بەسەر خۆیان داهێنا. دەمێکە حکومەتی هەرێم و لایەنە سیاسیە دەسەڵاتدارەکان، بەتایبەتی پارتی دیموکراتی کوردستان، تەرکیزیان لەسەر بەغدا کاڵکردووەتەوە و ئەولەویەتیان بە راکێشانی دۆستان و پڕکردنەوەی پۆستەکان و بەشداریکردن لە دەسەڵاتی فیدراڵی نەداوە. دەکرێ بووترێ کە بەگشتی لایەنی کوردی لە بەغدادا تا ڕادەیەکی زۆر پێگە و سەنگی جارانی لەدەستداوە و کاریگەری لەسەر گۆڕینی بڕیار و وەرچەرخاندنی بارودۆخ و بگرە پوچەڵکردنەوەی پیلان زۆر کزبووە، و باجی ئەو دیاردانەش لە رۆژگارێکی وەك ئێستادا زیاتریش دەبێ.

لە ئێستادا حکومەتی بەغدا دەرفەتی دەستکەوتووە بۆ سزادانی لایەنی کوردی و دەرگاکانی گفتوگۆی بە تەواوی نەکردووەتەوە، بەڵام ئەوە کاتییە، زوو یان درەنگ دەبێ بیانکاتەوە، جا بە حیکمەت و سیاسەتی هەردوولا بێ وەیان فشاری دەرەکی. پێویستە بەبێ چاوەڕێکردن دەستەیەك لە سەرکردە بڕیاردەر و کاریگەرە باڵاکانی هەرێم، بە بەشداریی سەرجەم حیزبە سەرەکیەکان، بچنە بەغدا و بنکەیەکی هەمیشەیی لەوێ دابکوتن و بە پلانێکی گشتگیر کاری بێوچان لەسەر تەوەرەکانی پرۆسەی بڕیاری سیاسی و حوکمڕانی عێراقی بکەن، بۆ ئەوەی کەشی ناهەمواری ئێستا ئاوەژوو بکەن و دواتر کورد بکەنە شەریکی بڕیاردانی حوکمڕانی. گرنگە ئەو سەرکردانە خەڵکانێك بن کە لە بڕیاری لوتکەیی نزیکبن، میانڕەو و پراگماتیکبن و توانای راکێشانەوەی دۆستە کۆنەکان و دروستکردنی پەیوەندی نوێیان هەبێ. پێویستە پەیوەندی لوتکەیی لەگەل مەرجەعیەکانی نەجەف و سەرکردەی حیزبە شیعە و سوننەکان و نێردەی دیپلۆماتی هێزە جیهانیەکان بکەن، وە کاری نوێنەرانی هەرێم لە پەرلەمان و حکومەت وکۆمەڵگای مەدەنیدا رێکخەنەوە. وەك خاوەنێکی پرۆسەی حوکمڕانی عێراقی، کار لەسەر بەدیموکراسیکردن و بەدامەزراوەییکردنی دامودەزگاکانی دەوڵەت بکەن، کە ئەوەش خێری بۆ هەمووان دەبێ. واتە، چیتر کورد خۆی بە میوان نەزانێت و بەغدا بۆ خەڵکی دیکە لێنەگەرێ.

ئەو تیمە پێویستی بە هاوکاری پەرلەمانتاران و خەڵكانی پسپۆڕ دەبێ بۆ بەشداریکردن لە چەندین لێژنەی هونەریی تایبەتمەند تاوەکو لە تەوەری جیاوازدا پشکی هەرێم لە سەرجەم بوارەکاندا بپارێزن. رۆڵی ئۆفیسی هەماهەنگی نێوان حکومەتی هەرێم و حکومەتی فیدراڵ گرنگە و پێویستە بە ستاف و سەرکردەی بەگوڕ و لێهاتوو کارا بکرێتەوە هەتا بەردەوام بە داتا و بەڵگە ئەرکی چاودێری و بەدواداچوون لە ئەستۆبگرن .

پەرلەمانتارانی بەغدا

ئەرکی پەرلەمانتارانی سەر بە هەرێم لە بەغدا زۆر قورس بووە، وە بەهۆی کاڵبوونەوەی تەرکیزی حیزبەکانیان کاریگەریان لەسەر بڕیار و رووداوەکان کەمبووەتەوە. پەرلەمانتاران شارەزاییی زۆریان لە بنجوبنەوانی سیستەم و دەرفەت و هەڕەشەکان هەیە و دەتوانن پیلان و بڕیاری نابەجێی دژ بەهەرێم لە پەرلەمان هەڵبوەشێنەوە، بەڵام بۆ ئەوە پێویستیان بە گوێ لێگرتن و پشگیریکردن و رێنمایکردنە .

پێویستە حیزبەکانی هەرێم ئامادەباشیی تەواو بۆ هەڵبژاردنی گشتی داهاتووی پەرلەمانی عێراق بکەن. بۆ ئەوەش، کار بۆ دەستنیشانکردنی کاندیدەکان لەنێو سەرکردەی باڵا، بڕیاردەر، لێهاتوو، عەرەبیزان و خاوەن بەهرەی پێشڕەویی بکەن چونکە لە مەودوا بەغدا بەرەی شەڕی چارەنوسساز بۆ وەدەستهێنانی مافەکانی خەڵکی هەرێم دەبێ، ئەو شەڕەش پێویستی بە بەکارهێنانی بەرزترین ئاستی زانست و هونەری لۆبیکردن و خەباتی سیاسی دەبێ.

پێویستە بە زووترین کات ئەو کۆمەڵە پۆستە هەستیار و گرنگەی حکومەتی فیدراڵ کە بە پێی ڕێکەوتنی سیاسی بە کورد دراون بە کاندیدی گونجاو پڕبکرێنەوە. ساڵانێکە پڕکردنەوەی زۆرێك لەو پۆستانە پشتگوێی خراون وەیان کاندیدی گونجاویان بۆ دیارنەکراوە، وە ئەوانەی لە پۆستەکانیشدابوونە کێشەی ئاراستەکردنیان هەبووە وەیان لە زۆر حاڵەتدا لەجیاتی بەرگریکردن لە خواست و مافەکانی هەرێم بۆ دەستکەوتی حیزبی تایبەت ئاراستە کرابوون.

لە دەرەوەی وڵات

لەو چەند هەفتەی دوای ریفراندۆمەوە، فەزای هەرێم تەسك بوویتەوە. کەشێکی نێودەوڵەتی خنکێنەر داهێنراوە، وەك بڵێی سەرجەم دەورودراوسێکان لەگەڵ هاوپەیمانە دۆستەکان خەریکی داخستنی بۆڕی هەناسەکەین. بەڵام ئەو دۆخە کاتییە و خەریکە کاتەکەشی بەسەر دەچێ چونکە ئامانجەکانیان بۆ بچووك کردنەوەی دەسەلات و قەوارەی هەرێم وا دێتەدی. لەولاشەوە هاوپەیمانان لە زێدەڕۆیی حکومەتی عێراق نیگەرانن. هەڵبەتە ڕێگرتن لە هێزە نەیارەکان و راکێشانەوەی دۆستانی هاوپەیمان بە خۆڕسکی نایەنەدی، بەڵکو پێویستیان بە هیممەتی نوێ دەبێ لە ئاستی لۆبیکردنی سەرتاسەریی بۆ کارکردنە سەر بڕیاری هێزە ئیقلیمی و جیهانیەکان لەسەرجەم پایتەختە گرنگەکان.

بێگومان ئەرکی نوێنەرانی حکومەتی هەرێم لەمەودوا لەجاران قورستر دەبێ. ئەوانە زیاتر دەکەونە بەر هەڕەشەی لۆبی عێراقی، کە هەوڵی داخستنی نوێنەرایەتیەکان دەدات. نوێنەران پێویستیان بە ستراتیژی نوێ دەبێ بۆ خۆگونجاندن لەگەڵ واقیع و ئەولەویاتی نوێی حکومەتی هەرێم، نەك هی دوو حیزبی دەسەڵاتداری هەرێم .

هەڵبەتە نوێنەران لەو میانەدا تەنیا نین، دۆست و پاڵپشتیان هەن. یەکێك لە پاڵپشتە هەرە مەزنەکان بریتیە لە رەوەندی کوردەواری هەندەران، کە لە سەرتاپای جیهاندا بەربڵاون و توانای فشاریان لەسەر دامەزراوەکانی بڕیار هەیە. ئەوانە دڵیان بۆ کوردستان لێدەدا وە ئامادەن بەبێ چاوەڕوانکردنی پاداشت کاری پێشمەرگانە بۆ دۆزی هاوبەش بکەن. دیارە ئەو رەوەندە لە لاوازبوونی سیستەمی حوکمڕانی هەرێم و تەشەنەکردنی پەتای گەندەڵی نیگەرانن، وە بەگلەیین لەوەی کە دەنگیان نابیسترێ و دەسەلاتدارانی هەرێم پشتگوێی خستوون، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا خۆیان وەك شەریکی هەمیشەیی دەبینن و ئەو شکستەی دوایی بە هی خۆیان و دۆزەکەیان دادەنێن، وە ئامادەن بۆ زیندووکردنەوەی هیواکان بێنە فریا. کاتی هاتووە حکومەت بە هەڵمەتێکی نوێوە پردی هەماهەنگی و هاوکاری لەگەڵ رەوەندی کوردەواری دروست بکاتەوە و بیانکاتە شەریکی روانگە و بەرنامەی نوێی لۆبیکردن .

بێگومان تەحەداکان مەزنن و چاکردنی سیستەم کارێکی قورس و درێژ دەخایەنە، بەڵام خەڵك پشووی درێژە. لەو ساتەوەختەوە کە حکومەت قۆڵی لێهەڵدەکات و بەڵگەی پێشوەچوون پێشکەش دەکات، خەڵك نیەتچاکی سەرکردەکانی قەبوڵ دەبێ و بەشێکی بەرپرسیارێتیەکەش دەگرێتە ئەستۆ، چونکە ئەو نیشتیمانە، بە کێشەکانیەوە، هی هەمووانە و بەرپرسیارێتی چاکردن و سەرخستنیشی لە ئەستۆی هەموواندایە.

بەکارهێنانی وەکو سەرچاوە. دلاوەر عەلائەدین (٢٠١٧) نەچووە بچێ ئەرک و ئەولەویەتیەکانی هەرێم لێرە بەدواوە، سەرنجی سیاسی. بەرگی ٤، ژمارە ١٥
ئەم بیرو رایانەی لەم بابەتەدا خراونەتەڕوو بیروبۆچونی نوسەر خۆین و مەرج نیە کە بیروبۆچونی ئینستیتیوتی مێری بن.